

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
CEZA İŐLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

MAĞDUR HAKLARI
DAİRE BAŐKANLIĐI

İNGİLTERE VE KUZHEY İRLANDA'DA
MAĞDURLARIN BİREYSEL
DEĞERLENDİRİLMESİ VE MARAC MODELİ

(2019- ANKARA)

İÇİNDEKİLER

<i>İÇİNDEKİLER</i>	2
<i>GİRİŞ</i>	3
<i>BİRİNCİ BÖLÜM</i>	5
1.1 Birleşik Krallık Adalet Teşkilat Yapısı.....	5
1.2 İngiltere Mağdur Destek Hizmetleri	5
1.3 Kuzey İrlanda Mağdur Destek Hizmetleri	6
1.4 MARAC(Multi-Agency Risk Assessment Conference).....	6
1.4.1 MARAC'ın Yapısı.....	7
1.4.2 Mağdurların MARAC'a Yönlendirilmesi	9
1.5 IDVA (Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanları).....	11
1.6 Mağdurların Risk Düzeyinin Belirlenmesi	12
<i>İKİNCİ BÖLÜM</i>	14
2.1 Safe Lives	14
2.2 Fareham Karakolu ve Bölgedeki MARAC Süreci	16
2.2.1MARAC Toplantısı Değerlendirilen Vaka Örnekleri.....	17
2.3 Women's Aid (Kadın Yardım Derneği).....	19
2.4 Refuge (Kadın Sığınma Evi)	21
2.5 Rowan Merkezi (Cinsel Saldırı Sevk Merkezi)	22
2.6 Kuzey İrlanda Denetimli Serbestlik Kurumu	25
2.7 Adalet Bakanlığı Suç Mağduru ve Tanığı Birimi, Kişilere Karşı Şiddet Birimi.....	27

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti ile İspanya Krallığı'nın ortaklaşa gerçekleştireceği IPA II kapsamında "Ceza Adalet Sisteminde Mağdur Haklarının Güçlendirilmesi Eşleştirme (Twining) Projesi" ile adli süreçte mağdurlara ve özellikle kırılğan gruplara yönelik onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve ulaşılabilir mağdur destek sistemi kurulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda mağdur hakları alanında çalışmalar gerçekleştiren kurumların hizmet sunumu öncesi yaptıkları bireysel değerlendirme yöntemlerini ve bu uygulamalar içinde ayrı bir yöntem olarak kullanılan MARAC modelini yerinde görmek için 04/03/2019 - 08/03/2019 tarihleri arasında İngiltere ve Kuzey İrlanda ülkelerine çalışma ziyareti gerçekleştirilmiş olup, bu ülkelerde incelemeler gerçekleştirilmiştir. Kamu kurumlarına ve sivil toplum örgütlerine ziyaretler gerçekleştirilmiş, kurumların çalışma stratejileri işbirliği sağladıkları kurum ve kuruluşlar ve mağdurlara yönelik sundukları hizmetler incelenmiştir.

Bu ziyaretlerde mağdurlara yönelik destek hizmetlerinde kamunun ve sivil toplumun rol dağılımları hakkında bilgi sahibi olunarak bu bilgilerin ülkemizde etkin ve verimli bir mağdur destek sisteminin oluşturulmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

04/03/2019 tarihinde

İngiltere'ye çalışma ziyareti düzenlenerek Londra'da aile içi şiddetin temelli ortadan kaldırılması için çalışmalar yapan bir hayır kurumu olan Safe Lives'ta kuruluşun kıdemli yöneticisi Sn. Melani Morgan ile toplantı yapılmıştır. Toplantıda kuruluşun çalışmaları ve mağdur destek hizmetlerindeki yeri konusunda bilgiler alınmıştır.

05/03/2019 tarihinde

Southampton'daki Fareham Karakolu'nda Müfettiş Chris Parry ve Marac süreci temsilcileriyle toplantılar gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Marac toplantısına katılım sağlanarak iki vaka değerlendirilmesi gözlemlenmiştir. Bunun yanısıra Chris Parry görev alanları ve Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanları (IDVA) hakkında bilgilendirme yapmıştır.

Çalışma ziyareti kapsamında 3. Gün Kuzey İrlanda'ya geçilmiş ve Başkenti Belfast'ta ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

07/03/2019 tarihinde

Kuzey İrlanda' da Marac sürecinin kurucularından olan Fran O'Boyle ve Rosemary Magill ile Women's Aid (Kadın Yardım Derneği)'nde toplantı yapılmıştır. Derneğin yürütmekte olduğu faaliyetler ve Marac süreci hakkında bilgi alınmıştır.

Women's Aid ziyaretinden sonra aile içi şiddet mağduru kadınların barındıkları bir kuruluş olan Refuge ziyaret edilmiş ve bilgi alınmıştır.

Refuge ziyareti sonrası bugün için son olarak Rowan Merkezi (Cinsel Saldırı Sevk Merkezi)'nde merkez çalışanları ve Marac koordinatörü olarak görev yapan Ciara McKillop ile toplantı yapılmıştır.

08/03/2019 tarihinde

Kuzey İrlanda Denetimli Serbestlik Kurumunda mağdurlar müdürü Gillian Montgomery ve Mağdur Bilgilendirme Birimi Bölge Müdürü Roisin Leckey ile toplantı yapılmıştır. Kurumun çalışmaları ve mağdurlara yönelik verdiği hizmetler hakkında bilgi alınmıştır.

Adalet Bakanlığı Suç Mağduru ve Tanığı Birimi & Kişilere Karşı Şiddet Birimi Başkanı Veronica Holland ve Adalet Erişim Birimi Başkanı David Lavery ile toplantı yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Birleşik Krallık Adalet Teşkilat Yapısı

İngiltere ve Kuzey İrlanda'nın da içerisinde yer aldığı Birleşik Krallık, bu iki ülkenin yanı sıra İskoçya ve Galler de dahil toplam dört ülkeden oluşmaktadır. Bu ülkelerin kendi yönetimleri olmakla beraber bazı politik alanlarda Birleşik Krallık hükümetinin de sorumluluğu bulunmaktadır.

Birleşik Krallığın yönetim sistemi anayasal monarşidir. Bu sistemde devletin başında kral veya kraliçe vardır. Hükümdar parlamentoyu açmak, Konsey'in kararlarını onaylamak, kanunları imzalamak gibi görevleri yerine getirmesine rağmen siyasi ya da idari yetkiler taşımamaktadır.

Krallığın, ulusal kimliğin, ulusal birliğin ve ulusal gururun sembolü işlevi vardır. İstikrar ve devamlılık duygusu verir, resmi olarak başarıyı ve fazileti takdir eder ve gönüllü hizmeti destekler.

1.2 İngiltere Mağdur Destek Hizmetleri

İngiltere'de mağdurlarla ilgili araştırmalar 1960'larda yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmaların 60 yıllık bir geçmişi olsa da akademik çalışmalar için çok uzun bir süre olmadığı düşünülmektedir.

Suç mağdurlarına yardım yapılması için 1964 yılında Cezai Yaralanmaları Tazminat Kurulu oluşturulmuştur. Bu proje zamanla geliştirilerek günümüzün Avrupa'da suç mağdurlarına yardım yapan en büyük projesi haline gelmiştir.

1970'li yıllar devletin ekonomi, kültürel ve sosyal alanlarında meydana gelen olumlu gelişmelerle birlikte ceza adalet sisteminde mağdur lehine gelişmelerin en yoğun olduğu yıllar olmuştur. Sivil girişimlerin yanında devlet de bu alanla daha fazla ilgilenmeye başlamıştır.

Tanık-Mağdur Kavramları; Ceza adalet sisteminde suçtan zarar görmüş kişi soruşturma ve kavuşturma aşamasında tanık olarak değerlendirilmektedir. Mağdur sıfatı ancak mahkûmiyet kararının kesinleşmesiyle kazanılmaktadır. Bu sebeple mahkeme sürecinde suçtan zarar görmüş kişiye tanık sıfatıyla hizmet verilmektedir.

Suç mağduru kişi: Yasal bir suçtan doğrudan zarar görmüş, ölümü yasal bir suçtan kaynaklanmış kişinin bu ölümden dolayı zarar görmüş birinci derece aile yakınları veya adli bir suçtan dolayı zarar görmüş birinci derece aile yakınları olarak tanımlanmıştır.

1.3 Kuzey İrlanda Mağdur Destek Hizmetleri

Kuzey İrlanda Ceza Adalet Sistemi'nde temel amaç ceza ve adalet sistemine güveni artırmak, suçu engellemek ve azaltmaktır. Bu kasamda ceza adalet sisteminin herkese açık (tüm gruplara) olması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Hazırlanan bir bildirge ile saldırganlık suçlarının azaltılması, suç sonucu oluşan mağduriyetin (mağdur) ve anti - sosyal davranışlarla mücadele edilmesi, suçun önlenmesi ve toplumun korunması amaçlanmıştır. Bu bildirge, suçun azaltılmasında önemli etkiler sağlamış, insan hakları konusunda kaliteyi artırmış ve birçok farklı kurumun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

1.4 MARAC(Multi-Agency Risk Assessment Conference)

MARAC'ın arka planına bakıldığında; açılımı Multi-Agency Risk Assessment Conference olup çok kurumlu risk değerlendirme konferansı anlamına gelmektedir. İlk olarak 2003 yılında Cardiffte kurulmuştur. Cardiff Üniversitesinden Profesör Amanda Robinson 2003 yılında kurulan MARAC sürecini değerlendirmiş ve 2006 yılında "Yüksek riskli aile içi şiddet mağdurları arasında tekrarlayan mağduriyetin azaltılması: Cardiffte koordineli müdahalenin faydaları" başlıklı bir değerlendirme yayınlamıştır. Değerlendirme sonuçları MARAC'ın:

- Tekrarlayan mağduriyeti azalttığını,
- Aile içi şiddet vakalarının polise daha erken zamanda bildirilmesini arttırdığını,
- Mağdurların adli süreçte işbirliği yapma isteğini arttırdığını,
- Mağdurların güvenliğini arttırdığını,
- Yüksek risk grubunda olan mağdurlarla çalışmalar yapan kurum çalışanlarının güvenliğini arttırdığını göstermiştir.

Birleşik Krallık genelinde toplam 290, Kuzey İrlanda'da 2010 yılı Ocak ayından bu yana 10 ayrı MARAC kurulmuştur. MARAC çok kurumlu bir yapı olarak işlemektedir ve bağımsızdır. Bu sürece katılan temsilciler arasında polis, denetimli serbestlik, konut hizmetleri, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler temsilcileri ile aile içi şiddetle alakalı çalışmalar yapan uzmanlar yer almaktadır. MARAC'ın başlıca amaçları; mağdurun cinayet kurbanı olma

riskinin azaltılması, mağdurun güvenliğinin sağlanması, sağlık durumunun iyileştirilmesi, polisi ve diğer kurumları alınan kararlar ile ilgili bilgilendirmek, mağdurun ve çocuklarının korunmasını sağlanması, ağır suçların ve cinayetlerin önlenmesinin sağlanmasıdır.

MARAC sürecinin işleyişine bakıldığında:

- İlk olarak mağdur tespit ediliyor,
- Risk değerlendiriliyor,
- Mağdur yönlendiriliyor,
- Bir gündem oluşturularak MARAC toplantısından 8 iş günü önce katılımcılara gönderiliyor,
- Ortak kurumlar gündemdeki vakalar ile ilgili kendi araştırmalarını yapıyorlar.
- MARAC toplantısı gerçekleştiriliyor ve ortak kurumlar vakalar ile ilgili topladıkları bilgileri toplantıda paylaşıyorlar,
- Belirlenen risklerin yönetilmesi için bir eylem planı hazırlanıyor,
- Mağdurun yönlendirildiği kurum MARAC'tan sonra mağdura geribildirim veriyor.

MARAC'ın etkin bir şekilde yürütülmesine ilişkin on ilke bulunmaktadır. Bunlar:

- Aile içi şiddetin belirlenmesi,
- Vakanın MARAC ve IDVA'ya yönlendirilmesi,
- Sürece farklı kurumların katılımı,
- Mağdurun bağımsız bir şekilde temsil edilmesi ve mağdurun desteklenmesi,
- Bilgi paylaşımı,
- Eylem planı,
- Vaka sayısı,
- Eşitlik,
- İşlevsel destek,
- Yönetim

Kuzey İrlanda'da MARAC uygulanmaya başlandığından beri 14000 vaka görüşülmüştür. Bunların 3000'den fazlası tekrarlayan vakalar olmuştur. Tüm bu vakalar içinde 17000 çocuk yer almıştır.

1.4.1 MARAC'ın Yapısı

MARAC düzenli çalışanların olduğu bir sistem değildir. Farklı kurum temsilcilerinin bir araya gelerek belli periyotlarda toplantılar gerçekleştirdiği bir sistemdir. MARAC toplantıları yoğunluğa göre günlük, haftalık veya aylık olarak gerçekleştirilebilmektedir. MARAC için cinayetin önlenmesi stratejisi denilebilmektedir. Farklı temsilcilerin bir araya

gelerek mağdurun durumunu değerlendirdikleri ve daha vahim olayların önüne geçilmesi için yapılması gerekenlerin belirlendiği bir toplantıdır. Toplantılara katılım değişmekle beraber ortalama 7-8 temsilci farklı kurumlardan katılım sağlamaktadır. Her toplantıda polis, sosyal çalışmacı, sağlık çalışanları, bağımlılık ile ilgili çalışan kurum temsilcisi, zihinsel sağlık ile ilgili kurum temsilcisi, konut ile ilgili kurumdan bir temsilci, IDVA(Bağımsız aile içi şiddet danışmanları), kırılğan yetişkin hizmetlerinden bir kişi ve bazen de denetimli serbestlik ve itfaiyeden temsilciler bulunmaktadır. Burada görüşülen vakaların tamamı belirtilen kurumlar tarafından yüksek riskli grupta olduğu değerlendirilen vakalardır. Karmaşık ve birden fazla kurumun devreye girmesi gereken vakalar MARAC toplantısına yönlendirilmektedir. MARAC toplantıları her bir mağdur için tek seferde mağdurla ilgili risklerin belirlenerek güvenliğinin bir an önce sağlanmasını amaçlamaktadır. Toplantılarda mağdurlar için yapılması gerektiği değerlendirilen eylemler bir tutanağa geçirilmektedir. Bu tutanak ile kurumların üzerlerine düşen eylemleri gerçekleştirecekleri konusunda teyit verdikleri kabul edilmektedir. Toplantı sonrasında yerine getirilecek eylemler ile ilgili kurumlar arasında iletişim olabilmektedir. Fakat MARAC koordinatörünün ya da katılımcılarının bu kurumları denetleme gibi bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

MARAC toplantıları herhangi bir yerde yapılabilmektedir. Toplantı öncesi MARAC koordinatörü katılımcıları vakalarla ilgili bilgilendirmektedir. MARAC koordinatörleri devlet memurlarından oluşmaktadır. Genellikle polis tarafından görevlendirilmektedirler ve her kurumun da bir MARAC koordinatörü bulunmaktadır. Bu bir kişi olabildiği gibi ilgili kurum içinde bir ekip de olabilmektedir.

Bir MARAC toplantısında 10-15 vaka ele alınabilmektedir. Toplantılarda katılımcıların elinde her vaka ile ilgili bir gündem bulunmaktadır. Bunun içinde aile ile ilgili ne tür olaylar yaşandığı, şu anki durumun ne olduğu gibi bilgiler yer almaktadır. Görüşülen her bir vaka için ilgili kurumların yerine getireceği eylemlerden oluşan bir eylem planı hazırlanmaktadır. Bu planda mağdur ile ilgili alınan bilgiler doğrultusunda mağdur ile ilgili hangi kurumun ne tür hizmet sunacağı belirlenmektedir. Her bir kurum kendi üzerine düşen eylemi gerçekleştirmekle yükümlüdür. Fakat herhangi bir kurum ya da görevlinin bu eylemlerin yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmekle ilgili bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Çünkü MARAC toplantıları sonrası için tasarlanmış bir takip sistemi bulunmamaktadır. Toplantı sonrasında yerine getirilen her eylem için MARAC koordinatörüne bilgi verilmektedir. Tüm eylemler yerine getirilmiş olsa dahi 12 ay boyunca mağdur ile ilgili izleme sürmektedir. Bu izlemenin amacı mağdur ile ilgili yapılması gereken başka eylemler olup olmadığını kontrol etmektir. Mağdurun yeni gereksinimleri ve yapılması

gereken yeni eylemler ortaya çıkması halinde o mağdur yeni bir MARAC toplantısında değerlendirilmektedir.

Adli süreç devam ederken mağdurun yeni bir olay yaşaması durumunda yeniden DASH formu doldurularak yüksek risk tespit edilmesi halinde mağdur yeni yaşamış olduğu olay ile ilgili MARAC toplantısına yönlendirilebilmektedir.

MARAC toplantısında görüşülen herhangi bir vaka ile ilgili mağdurun daha önce uğradığı mağduriyetten daha fazlasının başına gelmesi halinde bununla ilgili yerelde bir denetleme kurulu bulunmaktadır. Bu kurul esasen mağdur ile ilgili yapılan planlamada neyin eksik olduğunu denetlemektedir. Mağdurun ölmesi ile sonuçlanan vakalarda ise aile içi şiddet cinayet kurumunda cinayetin neden önlenemediği görüşülmektedir. Bu görüşme sonucunda herhangi bir kurumun yada kurum görevlisinin görevini ihmal ettiği ve bundan dolayı vakanın ölümle sonuçlandığı değerlendirilse aile içi şiddet cinayet kurumu başarısız olan kurum ile ilgili bir eylem planı belirlemektedir. Belirlenen plan kuruma bildirilmekle beraber başarısız olan kurumların listesi aile içi şiddet cinayet kurumu tarafından tutulmaktadır. Aile içi şiddet cinayet kurumu yerel yönetimdeki üst düzey kişilerden oluşan bir kamu kurumudur. Bu kurum ya yereldeki yetişkin hizmetlerinden sorumlu kurum temsilcilerinden ya da çocuk hizmetlerinden sorumlu kurum temsilcilerinden oluşturulan gruplar ile bahsedilen değerlendirmeleri gerçekleştirmektedir. Vakalar ile ilgili değerlendirme yapılırken içerik ilk başta gizli tutulmaktadır. Vakalar ile ilgili araştırma tamamlandığında verdikleri kararlar kamuoyuna açıklanmaktadır.

MARAC'ın bölgelerde kurulması zorunlu olmamakla beraber hükümetin tavsiye ettiği bir sistem olduğundan pek çok yerde kurulmuştur. Zorunlu olmamasına karşın MARAC kurulmayan yerlerde bunun gerekçesinin İçişleri Bakanlığına sunulması gerekmektedir.

MARAC 2005'ten bu yana devam eden bir sistem olduğundan MARAC'ın olmadığı yer neredeyse bulunmamaktadır. Aile içi şiddet mağdurları ile ilgili bilgi paylaşımının yapılabileceği başka bir alan da bulunmadığından MARAC'ların yaygınlığı önem arz etmektedir.

1.4.2 Mağdurların MARAC'a Yönlendirilmesi

Aile içi şiddet mağdurlarına yönelik düzenlenen MARAC toplantılarına mağdurların yönlendirilmesi farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Kurumlardaki görevliler tarafından DASH formu doldurulan mağdurlar içinde sadece yüksek risk düzeyi tespit edilenler MARAC toplantılarına yönlendirilmektedir. Her kurumun bir MARAC temsilcisi bulunmaktadır. Görevli formu doldurduktan sonra MARAC toplantısını yapacak kuruluşa bu

formu elektronik ortamda göndermektedir ve bir sonraki toplantıda bu form ele alınmaktadır. Formlar merkezi olarak MARAC koordinatöründe toplanmaktadır. Koordinatör ilgili tüm kurumlara mağdur ile ilgili doldurulan formu göndermektedir. İlgili kurumlar toplantı öncesinde mağdur ile ilgili ellerinde var olan bilgileri kontrol etmektedirler. Toplantıda da farklı kurum temsilcilerinden toplanan mağdur ile ilgili bilgiler değerlendirilmektedir. Mağdur MARAC toplantısına katılım sağlamamaktadır. Mağdurun görüşleri kendisiyle görüşme yapan IDVA tarafından toplantıda ifade edilmektedir. IDVA toplantıdan önce mağdur ile görüşme yapmak suretiyle mağdurun risklerinin ve ihtiyaçlarının neler olduğunu belirleyerek toplantıya katılım sağlamaktadır. IDVA'lar MARAC toplantılarında bir bakıma mağdurun sözcüsü pozisyonunda yer almaktadır. Vaka yönetimini de IDVA yürütmektedir. MARAC toplantısı sonrasında IDVA mağdur ile bir araya gelerek toplantıda alınan kararlar hakkında mağduru bilgilendirmektedir. MARAC koordinatörü yalnızca eylem planında belirlenen eylemlerin yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmektedir.

MARAC'a yönlendirme sürecinde risk düzeyini tespit eden görevliler mağdur ile ilgili mesleki olarak kendi üstelerine düşenleri yapmaya devam etmektedirler. Formun amacı mağdurun MARAC'a yönlendirilip yönlendirilmeyeceğini tespitini sağlamaktır. Bu form içinde yer alan soruları soran görevlinin mesleği çok önem arz etmemektedir. Çünkü form somut ve cevabı net sorulardan oluşmaktadır.

MARAC toplantısında görüşülen vakaların ortalama olarak yarısı ile ilgili adli süreç devam ederken diğer yarısı ile ilgili yürütülen bir soruşturma bulunmamaktadır. Burada öncelikli amaç mağdurun güvenliğini sağlamaktır. Şiddet uygulayanın cezaevine konulması bunun için tek yöntem olarak görülmemektedir. Farklı yöntemler ve tedbirlerle de mağdurun güvenliği sağlanabilmektedir.

Toplantılar hemen hemen her ay gerçekleştirilmektedir. Daha yoğun vakaların olduğu yerlerde 2 haftada bir de toplantılar yapılabilmektedir.

MARAC sürecinde IDVA ile yargı süreci aktörleri gerektiğinde bilgi paylaşımında bulunmaktadırlar. MARAC süreci için zaman zaman soruşturmayı yürüten polisten mağdur hakkında bilgi alınabildiği gibi, bazen de adli süreç ile ilgili IDVA ilgililerden bilgi alıp mağdura iletebilmektedir.

MARAC'ların bölgelere göre sayıları belirlenirken polis merkezlerinin bölgedeki sayıları baz alınarak oluşturulmuştur. MARAC'ların hepsi birbiriyle irtibat halinde bulunmaktadır. Bazen şiddet uygulayan, MARAC sürecinden kaçınmak için mağduru alıp başka bir yere kaçabilmektedir. Bu gibi durumlarda MARAC'lar arasındaki irtibat sayesinde

polis ortadan kaybolan mağdura ulaşabilmekte ve mağdurun bulunduğu yerdeki MARAC vakayı devralabilmektedir.

1.5 IDVA (Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanları)

Genel adıyla IDVA (Aile içi şiddet danışmanları) adli süreçte mağdurlara destek verip süreçle ilgili ihtiyaçlarında onlara yardımcı olan kişilerin oluşturduğu bir grup olarak tanımlanabilmektedir. Bu görevliler farklı meslek gruplarından olmakla beraber bu ünvanı almadan aile içi şiddet ile ilgili 6 aylık bir eğitim ve deneme sürecinden geçmektedirler. Bu eğitim sürecinde ceza hukuku, medeni hukuk, MARAC süreci, temel zihinsel sağlık, cinsel sağlık ve farklı hizmetlere mağdurun nasıl ulaşabileceği ile ilgili pek çok alanda bilgi sahibi olmaktadır.

IDVA'lar gönüllü çalışanlar değil sivil toplum örgütlerine bağlı ücretli olarak çalışan kişilerdir. Yerel yönetimler yada hayır kurumları bu sivil toplum örgütlerini finanse edebilmektedirler. Fakat çoğunlukla IDVA'lar bağlı buldukları yerel yönetimler tarafından finanse edilmektedir ve adliyeler, hastaneler gibi pek çok farklı kamu kurumunda görev yapabilmektedirler.

Bir vaka polis tarafından aile içi şiddet olarak kaydedildiyse ve orta ya da yüksek risk grubunda olduğu belirlendiyse otomatik olarak IDVA'ya yönlendirilmektedir. Düşük risk ise sadece telefonla hizmet sağlayan bir birim olan mağdur destek hizmetleri birimine yönlendirilmektedir. İlk olarak polisin değil de başka bir görevlinin risk tespitini yaptığı vakalar da ilgili kurumlardan polise yönlendirilmek suretiyle IDVA'ya her şartta polis tarafından bilgi ulaştırılmaktadır.

Dosya IDVA'ya gittikten sonra IDVA mağdura ulaşmak için en fazla beş kez mağduru aramaktadır. IDVA beş arama sonucunda mağdura ulaşamaması halinde dosyayı kendisi açısından kapatıyor ama adli süreç devam etmektedir. IDVA mağdura ulaştıktan sonra yaptığı görüşmede öncesinde doldurulan DASH formunu tekrar gözden geçirerek sağlamasını yapmaktadır.

Polise aile içi şiddetle ilgili acil bir çağrı gelmesi durumunda IDVA ile polis mağdurun evine birlikte giderek incelemeyi gerçekleştirebilmektedir. Böylelikle IDVA sürecin en başından itibaren mağdur ile ilgili takibi sağlayabilmektedir.

IDVA doldurulan formda çıkan risklere göre ilgili kurumlara yönlendirmeler yapıp mağdurla çalışmaya başlamaktadır.

IDVA'lar mağdurla ihtiyaçları ve alınması gereken tedbirler gibi konularda mağdurla detaylı bir görüşme yapmaktadır. MARAC toplantılarına mağdur katılım göstermemektedir.

IDVA bu toplantıdan önce mağdur ile görüşme yapmak suretiyle mağdurun risklerinin ve ihtiyaçlarının neler olduğunu belirleyerek toplantıya katılım sağlamaktadır. Böylelikle toplantıda mağdur adına bilgi aktarımı yapmaktadır. Mağdur ile ilgili alınan bilgiler doğrultusunda MARAC toplantısında mağdur ile ilgili hangi kurumun ne tür hizmet sunacağı belirlenmektedir. MARAC toplantısı sonrasında IDVA mağdur ile bir araya gelerek toplantıda alınan kararlar hakkında mağduru bilgilendirmektedir. IDVA MARAC toplantısından sonra da mağdurla çalışmaya devam etmektedir. Bu süreç aylarca ya da bazen yıllarca sürebilmektedir. Diğer kurumlar mağdur ile ilgili bir desteğe ihtiyaç duyduklarında bu aşamada IDVA devreye girmekte ve mağdurla iletişimi sağlamaktadır.

IDVA mağdurun ihtiyaçlarına dair hizmetler sunulmasını sağlarken aynı zamanda adli süreç de devam etmektedir. IDVA adli süreci koordine ederek mağdurun bu alanda ihtiyaç duyduğu desteği sağlamaktadır.

Mağdurlara hizmet sağlayan kişilerin çalıştığı alanın uzmanı olması önerilmektedir. Yapılan araştırmalar da mağdurların beklentilerinin bu yönde olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle aile içi şiddet mağdurları ile çalışan IDVA'ların pek çoğu geçmişte aile içi şiddet mağduru olmuş kişilerden oluşmaktadır. Böylelikle mağdurların beklentilerini ve ihtiyaçlarını anlamaları daha kolay olmaktadır.

Adli süreçte mağdurla tek kişinin ilgilenmesinin daha iyi sonuçlar çıkardığı gözlenmiştir. Mevcut sistemde bu IDVA tarafından gerçekleştirilmektedir. IDVA mağduru duruşmaya hazırlamakta, duruşma sırasında veya sonrasında mağdurun yanında olup, gerektiğinde duruşmada mağdur adına savunma da yapabilmektedir. Bu danışmanlar mağdura hem hukuk hem de ceza mahkemelerinde destek sağlayabilmektedirler. IDVA'ların aldıkları eğitimler içinde mahkemede mağdurun ihtiyaçlarını iletebilecek ve onu savunabilecek kadar bir hukuk eğitimi de bulunmaktadır. Bu danışmanlık hizmeti sayesinde mağdur tekrar tekrar olayı anlatmak zorunda kalmamaktadır.

1.6 Mağdurların Risk Düzeyinin Belirlenmesi

Aile içi şiddet, ısrarlı takip ve saldırı mağdurlarına uygulanan ve kısaltması DASH (Domestic Abuse, Stalking And Honour Based Violence - Aile içi istismar, takiple taciz ve namus gerekçesiyle şiddet) olan form mağdurların risk düzeyinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Aile içi şiddet mağdurlarının MARAC toplantılarına yönlendirilmesinde belirleyici olan, mağdurun risk düzeyinin belirlenmesinde kullanılan form tüm kurumlar tarafından kullanılan bir kontrol listesi olarak adlandırılabilir. 24 sorunun yer aldığı bu formun doldurulması sonucunda mağdurun aile içi şiddet mağduru olduğu belirlenirse

mağdurlar verilen hizmetlerden faydalanabilmektedirler. Cinayete ilişkin istatistiksel analizler ile ilgili yapılan bir araştırma sonrasında bu formdaki 24 soru hazırlanmıştır. Sorulara verilen evet cevapları ne kadar fazla ise risk düzeyinin de o kadar fazla olduğu değerlendirilmektedir. DASH formunu ilgili görevliler mağdurla birlikte doldurmaktadır. Örneğin; bir ebe hamile bir kadın ile ilgilenirken kadının şiddet gördüğüne dair bir bilgi edinirse, kadın ile birlikte bu formu doldurarak mağdurun risk düzeyini belirlemektedir. Formu doldurduktan sonra görevliler profesyonel değerlendirme adını verdikleri bir değerlendirme yapmaktadırlar. Bu değerlendirmeyi örneğin bir polis memuru mağdurun "evet" cevabını verdiği soru sayısına bakarak yaparken IDVA'lar daha mesleki ve profesyonel bir değerlendirme yapabilmektedirler. Bu değerlendirme sonucuna göre risk düzeyi standart, orta veya yüksek olarak belirlenebilmektedir. Pek çok kurum için 14 "evet" cevabı yüksek risk düzeyi olarak kabul edilmektedir. 14'ün altındaki cevaplar standart veya orta risk olarak değerlendirilebilmektedir. Formun son kısmında yer alan profesyonel değerlendirme bölümüne formu dolduran görevlinin yazdıkları her zaman için verilen "evet" sayısından daha önemli olmaktadır. Mağdurlarla temas edebilecek tüm kurumlarda bu form bulunmaktadır.

DASH formunun uygulanması sonucu yüksek risk grubunda tespit edilen aile içi şiddet mağdurlarının maruz kaldığı eylemler genellikle fiziksel ve cinsel şiddet ile aşırı kontrolcü davranışları içerdiği belirtilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 Safe Lives

Safe Lives 12 yıldır aile içi şiddet mağdurlarına hizmet veren bir hayır kurumudur. Aile içi şiddeti ulusal anlamda bitirmek bu kurumun nihai hedefini oluşturmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için uyguladıkları farklı yöntemler bulunmaktadır. Bunlar;

- Mağdurun durumuna göre risk düzeyinin belirlenmesi,
- Verilecek hizmetlerin mağdurun ihtiyaçları ve risk düzeyi doğrultusunda sunulması sayılabilir.

Safe Lives'ta 7 kişi çalışmaktadır ve ulusal anlamda MARAC toplantılarını desteklemektedirler. Bu kurum işlerin nasıl yürütüleceğine dair kılavuzlar hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra MARAC toplantısı yapmak isteyen yerler Safe Lives'tan destek ve izleme talep edebilmektedir.

Safe Lives kurumu aile içi şiddet ile ilgili araştırmalar yapmaktadır. Kurumda aynı zamanda MARAC, IDVA (Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanları) ve risk analizi ile ilgili eğitimler verilmektedir.

Safe Lives Birleşik Krallıkta bulunan toplam 290 MARAC'ın denetimini gerçekleştirmektedir. Kurum aynı zamanda mağdurlarla yürüttükleri çalışmalarda mağdurlardan farklı kurum ve kuruluşlardan aldıkları hizmetler ile ilgili aldıkları geri dönüşler ile ilgili kurumlara verdikleri hizmetlerin nasıl iyileştirilebileceği yönünde tavsiyelerde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra IDVA'ya da akreditasyon vermektedirler. IDVA mağdura sunmayı planladıkları hizmetleri önce Safe Lives'a bildirmektedir, burası da mağdurlar için sunulması planlanan hizmetin uygun olduğuna kanaat getiriyorsa mağdurlar belirlenen kurumlardan hizmet alabilmektedirler.

İngiltere'de mağdurlara hizmet sunumu öncesinde kullanılan üç tane risk analiz formu bulunmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanı aile içi şiddet, ısrarlı takip ve saldırı mağdurlarına uygulanan ve kısaltması DASH (Domestic Abuse, Stalking And Honour Based Violence - Aile içi istismar, takiple taciz ve namus gerekçesiyle şiddet) olan formudur. Formun nasıl uygulanacağı ve risk değerlendirmesinin nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi de formun içinde yer almaktadır. DASH formu pek çok farklı meslek grubu tarafından doldurulduğundan sağlıklı verilerin çıkabilmesi amacıyla formun doldurulmasına dair tüm kurumlara Safe Lives eğitim vermektedir. Bunun yanı sıra kurumlar kendi içlerinde de DASH

formunun nasıl doldurulması gerektiği ile ilgili formu dolduracak görevlilere eğitimler vermektedir.

DASH formu doldurulan mağdurlar içinde %10-15'i yüksek riskli olarak çıkmakta ve MARAC toplantılarında değerlendirilmektedir. Bunun dışında orta ya da standart risk düzeyinde çıkan mağdur grup için de hizmet sağlanmaktadır. Fakat bu hizmet yüksek risk grubunda olan mağdurlara sunulan hizmetler kadar detaylı olmamaktadır. Bu hizmet sunumu sırasında mağdurun yüksek risk grubuna dahil olduğu tespit edilirse yine DASH formu doldurularak MARAC toplantısına yönlendirilebilmektedir. Orta ve standart risk düzeyinde olduğu tespit edilen mağdurlara sunulacak hizmetlerin koordinasyonunun hangi kurum ya da görevli tarafından gerçekleştirileceği bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Örneğin; bazı bölgelerde polis formu doldurduktan sonra mağdurun orta ya da standart risk düzeyinde tespit edilmesi durumunda mağdura ihtiyaçları ile ilgili yönlendirmeler yapmaktadır, gerektiğinde yerel düzeyde destek sağlanması için kurumlarla koordinasyonu sağlamaktadır. Bazı bölgelerde ise bu koordinasyonu sağlayan merkezler bulunmaktadır.

MARAC mağdur, şiddet uygulayan ve varsa çocukları ile ilgili bilgi toplayarak bu kişilerle ilgili bir eylem planı hazırlamaktadır. Bazı bölgelerde de kısaltması MATAC olan çok kurumlu görev ve koordinasyon kurulu bulunmaktadır. Bu kurulda da sadece şiddet uygulayan ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. MATAC'ın amacı, polise yardımcı olmak, şiddet uygulayanın yakalanıp şiddeti bitirmek için olabildiğince uzun bir süre cezaevinde kalmasını sağlamaktır. MATAC'lar daha çok İskoçyada bulunmaktadır. MARAC genel olarak aile ile ilgiliyken MATAC daha çok ceza adalet sistemiyle alakalı olarak işleyen toplantılar düzenlemektedir. Bu toplantılar sonucunda şiddet uygulayanın davranışlarını düzeltmesi, ihtiyacı varsa terapiye yönlendirilmesi, kalacak yer sağlanması, işe ihtiyacı varsa bununla ilgili girişimlerde bulunulmasını içeren planlamalar da yapılmaktadır. Şu an şiddet uygulayanlar ile ilgili de bir pilot uygulama yapılmaktadır. Bu uygulamada IDVA'lar gibi şiddet uygulayana yönelik vaka yönetimi yapılmaktadır. Bu süreç içinde şiddet uygulayanın ihtiyaçlarının yanı sıra şiddet uygulamaması için yapılması gerekenlerin neler olduğu ile ilgili bir plan çıkarılmaktadır. Şu an için 7 bölgede bu pilot uygulama yürütülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda aile içi şiddet ile ilgili çalışırken sadece mağdurla değil şiddet uygulayanla çalışmanın da gerekli olduğu ve şiddetin bitirilmesindeki rolünün önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine gerçekleştirilen bu pilot uygulamayla şiddet uygulayanın yeni mağdurlar ortaya çıkarmasını önlemek amaçlanmaktadır.

Safe Lives gibi işlevi olan pek çok hayır kurumu bulunmaktadır. Fakat bu büyüklükte hizmet sunan 4-5 kurum vardır. Bu kurumların tamamı devletten bağımsız işleyen

kurumlardır. Tüm bu hayır kurumlarının bağlı olduğu kamuya bağlı olarak işleyen bir hayır kurumu komisyonu bulunmaktadır. Fakat doğrudan hükümet tarafından hiçbir hayır kurumu kontrol edilmemektedir. Komisyonun belirlediği belli başlı ilkeler ve hayır kurumlarına yönelik yönetmelikler bulunmaktadır. Kurumlar mevzuatta yer alan bu düzenlemelere göre işleyişlerini sürdürmektedirler.

2.2 Fareham Karakolu ve Bölgedeki MARAC Süreci

Southampton Fareham Karakolu'nda yereldeki güvenliği sağlayan ekipten, aynı zamanda aile içi şiddetle ilgili yüksek risk teşkil eden vakalardan ve risk teşkil eden kırılğan gruplar ile çocuklarla ilgili vakalardan sorumlu olan Chris Parry'den aile içi şiddet ile ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi alınmıştır. Aynı zamanda MARAC toplantısına gelen farklı kurum temsilcilerinden MARAC süreci hakkında bilgiler alınmıştır.

Fareham Karakolu, MARAC toplantıları için iki şehir arasında merkezi bir yer olması sebebiyle kullanılmaktadır. Fakat mağdurlar ihbar/şikayet için başka karakollara da başvuru yapabilmektedirler.

MARAC toplantıları ile ilgili en büyük sorumluluk polisin üzerinde bulunmaktadır. Diğer kurumlar hem bütçe hem de insan kaynağı anlamında polis kadar kaynak tahsis edememektedir. Polisin kaynakları ile ilgili de kısıntıya gidilmesi nedeniyle toplantılar artık daha az vakanın görüşüldüğü günlük toplantılara dönüşmeye başlamıştır. Toplantılar ile ilgili yaşanan en önemli sorunlardan biri polis dışında kalan diğer kurumlardan katılım sağlanması ile ilgilidir. Bazı kurumlar insan kaynakları ile ilgili sıkıntı yaşaması durumunda geride kalarak toplantılara katılmamayı tercih edebilmektedir.

MARAC dışında kısaltması MAPPa olan "Kamuoyunun Korunmasına Dair Çok Kurumlu Koordinasyon Kurulu" ismini verdikleri bir model bulunmaktadır. Bu modelde yüksek risk teşkil eden suçluların topluma zarar vermesinin engellenmesi üzerine çalışılmaktadır. Bu modelde mağdur ile ilgili de çalışma yaptıkları bir kısım bulunmaktadır fakat daha çok suçlularla ilgili çalışmalar yürütülmektedir. MAPPa mevzuatta yer alan ve denetimli serbestlik ile polisin birlikte yürüttüğü bir modeldir. Bu modelde suçlu ile ilgili elektronik kelepçe gibi tedbirler alınmak suretiyle tekrar suç işlenmesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Suçlu bu tedbirlere aykırı davranması halinde cezai yaptırıma maruz kalmaktadır. MAPPa'da üç farklı kategori bulunmaktadır. Üç en yüksek risk teşkil eden vakayı temsil etmektedir. MAPPa toplantılarına mağduru temsilen denetimli serbestlik ya da polisten bir görevli katılarak mağdurla ilgili neler yapılabileceği de görüşülmektedir. MAPPa genellikle suçlunun infazından sonra devreye giren bir sistem olmakla beraber potansiyel

riskli olarak değerlendirilen kişilerle ilgili herhangi bir soruşturma başlatılmamış olsa bile bu risk grubu ile ilgili de çalışmalar yürütebilmektedir. Fakat bu grup çalışılması en zor grubu oluşturmaktadır. Çünkü insan hakları ile kamuoyunun güvenliği arasında bir denge oluşturulması gerekmektedir. Bu durumda genellikle suçlu hakkında ailesi ile ilgili, çocuklara yaklaşmaması veya kullandığı araçlarla ilgili tedbirler alınabilmektedir. MAPPA'da farklı kurumlardan temsilciler bir araya gelerek ilgili davadaki toplum ve mağdur için var olan riskleri değerlendirmektedirler. Bu sistem MARAC'tan farklı olarak sürekliliği olan bir sistemdir. Bu sistemde sanığın davranışlarının düzeltilmesine yönelik işlemler gerçekleştirilmekte ve devam ettirilmektedir.

Diğer mağdur grup ve tanıklar için risk değerlendirmesi soruşturmayı yürüten polis memuru tarafından yapılmaktadır. Ayrıca polis bünyesinde güvenlik ekibi adını verdikleri bir ekip bulunmaktadır. Bu ekip de mağdurun veya tanığın güvenliğini sağlamak için farklı tedbirler alabilmektedir.

2.2.1 MARAC Toplantısı Değerlendirilen Vaka rnekleri

Vakaların değerlendirildiği toplantıda ilk olarak vaka ile ilgili süreç okunmaktadır. Sonrasında IDVA'dan mağdurun anlattıkları ile ilgili bilgi alınmaktadır ve diğer kurum temsilcilerine söz verilip her kurumun o vakadaki mağdurlar ile ilgili hangi eylemleri gerçekleştirdiğinin bilgisi alınmaktadır.

Vaka 1: Bir çocukları olan çift 20 aydır evlidir. Erkek kadına fiziksel, cinsel ve psikolojik Şiddet uygulamaktadır. Erkek kadının tüm sosyal medya hesaplarını kontrol etmektedir ve aynı zamanda kadının banka hesaplarındaki tüm parasını çekmiştir. Kadın eve ait tüm masrafları kendisi karşılamak zorunda kalmıştır. Kadın evliliklerinin 5. ayında ayrılmak istemiştir. Erkek evin her yerine kamera taktırmak suretiyle karısını sürekli psikolojik baskıya maruz bırakmakta ve çocuğuna da Şiddet uygulamaktadır. Erkek Őikayetin başında tutuklanmış fakat sonra serbest bırakılmıştır. Erkeğe hem kadına Şiddet uygulamaktan hem de çocuğu ihmal etmekten dava açılmıştır. Kadın DASH formunda 18 "evet" cevabı vermiştir. Bu nedenle yüksek risk grubunda olduğu değerlendirilerek MARAC'a yönlendirilmiştir. Erkeğin başka suçlardan da devam eden soruşturmaları bulunmaktadır.

Bu vaka ile ilgili;

- Kadının banka hesabına eriğim sağlayamaması için gerekli önlemler alınmış,

- Kadın telefon numarasını değiştirmiş,
- Boşanma davası ile ilgili bir avukattan destek alması sağlanmış,
- Bütün ev kadına tahsis edilmiş ve evin kilitleri değiştirilerek alarm sistemi takılmış,
- Çocuk için de bir koruma planı yapılmıştır.

Bu vaka ile ilgili yapılması gereken eylemler ilgili kurumlar tarafından gerçekleştirildiği için toplantıda başka bir tedbir ya da eyleme ihtiyaç duyulmadığı değerlendirilerek bu vaka kapatılmıştır.

Vaka 2 : 15 yıldır birlikte olan çiftin evlilik bağı bulunmamaktadır. Çiftin 2 çocuğu vardır. Çift bir dönem ayrılık yaşamış bu süreçte erkek başka biriyle evlenmiş ve ayrılmıştır. Barıştıktan sonra geçirdikleri süreçte aralarında sözlü bir tartışma yaşanmıştır bu sırada kadın fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Bunun yanı sıra kadın her gün psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Erkeğin esrar ve alkol kullanımı bulunmaktadır. Bu vakada polis eve giderek mağdur kadın ve çocukları ile görüşme yapmıştır. Çocukların bu görüşme sırasında polis tarafından ilk başta çok sessiz olduğu gözlemlenmiştir. Küçük olan çocuk polisle konuşmak istememiş, büyük çocuk ise bir süre sonra anne ve babasının sürekli kavga ettiğini polise söylemiştir. Evde sürekli bir kavga durumunun varlığına rağmen kadının başka bir eve çıkabilecek ekonomik durumu olmadığı için bu süre zarfında aynı evde yaşamaya devam etmektedir. Kadın ayrılmak istemesine rağmen barınma sıkıntısından dolayı bunu yapmakta zorlanmaktadır. Kadının talebi ayrılmak, çocuklarının bakımının ve güvenliğinin sağlanarak oturduğu evde yaşamını sürdürmektir. Erkek şu an için başka bir eve çıkmış ama kadının oturduğu ev üzerinde hala hakları bulunmaktadır. Kadının aynı zamanda bipolar bozukluğu vardır. Erkeğin de bu olay dışında kadına saldırı, dolandırıcılık ve başka basit suçlardan da soruşturmaları devam etmektedir. Kadın IDVA ile yaptığı görüşmede başka bir desteğe ihtiyaç olmadığını ifade etmiştir.

Bu vaka ile ilgili toplantıda kararlaştırılan eylemler şu şekildedir;

- Çocuk hizmetleri kurumundan çocukların durumu ile ilgili MARAC koordinatörüne bilgi gönderilecek,
- Kadının işe ihtiyaç olduğu belirlendiğinden bununla ilgili gerekli destek iş kurumu tarafından sağlanacak,
- Evin tamamen kadına ait olması ile ilgili sorun konut birimi tarafından çözülecek,

- Kadının güvenliği sağlanacak.

Toplantıda alınan bu kararlar ilgili kurumlara gönderilerek bu kurumların üzerine düşenleri yapması beklenmektedir.

2.3 Women's Aid (Kadın Yardım Derneği)

Women's Aid bir kadın yardım derneğidir. Derneğin yöneticisi olan Rosemary Magill Kuzey İrlanda'nın 5'te 1'ine hizmet sunan bu derneğin toplamda beş farklı bölgeyi kapsayacak şekilde çalışmalarını sürdürdüğünü ifade etmiştir.

Bu dernek esasen kadınların ve çocukların bir takım eğitim ve programlara katılmak için geldikleri bir araştırma merkezidir. Bu eğitimlerin amacı kadınların ve çocukların özgüvenlerini kazanmalarını sağlamak. Bu kurumdan hizmet alanlarının tamamını aile içi şiddet mağduru kadın veya çocuklar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra zaman zaman gençlerle yürüttükleri çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, derneğin bazı duvarlarına gençler kendi belirledikleri şekillerde grafiti yapmışlardır. Bu çalışmalarda gençler yaşadıkları aile içi şiddet, baskı ve zorlayıcı davranışlar ile ilgili duygularını duvardaki resimlerde ifade etmişlerdir.

Women's Aid'in çalışmaları hem önleyici faaliyetleri hem de müdahale faaliyetlerini içinde barındırmaktadır. Aile içi şiddet ile ilgili önleyici faaliyetlerin özellikle gençler için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Dernek çalışanları tarafından sosyal medya araçlarının kullanımının gençler arasında oldukça yoğun olduğu ve bununla beraber gençlerin aile içi şiddeti normalleştirmeye doğru bir eğilimlerinin olduğu ifade edilmiştir.

Bu dernek mağdurlarla doğrudan çalışmalar yapmaktadır. Farklı programlar uygulayarak bu çalışmaları sürdürmektedirler. Bunlardan biri "özgürlük yolculuğu" adını verdikleri bir programdır. Bu program kapsamında mağdurların, yaşadıkları olayların kendi hataları olmadığını anlamaları ve yaşamlarında nasıl daha doğru seçimler yapabilecekleri konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra yetişkin aile içi şiddet mağdurları ile özgüvenlerini arttırmaya yönelik, çocuklar ile kendilerini güvende tutmayı nasıl başarabileceklerine dair ve gençler ile de aile içi şiddet ile ilgili çalışmalar yürütmektedirler. Gençler arasında yaşanan aile içi şiddet vakalarının sayısının da yetişkinlerdeki oran kadar yüksek olduğu tespit edilmiş. Hatta gençlerin arasında "bir ilişkide şiddet yoksa o ilişki olgun bir ilişki değildir" şeklinde bir kalıp yargı olduğu ifade edilmektedir.

Dernek, farklı kurum ve görevlilere eğitimler düzenlemektedir. Hizmetten faydalanan mağdurlar ve kurumlar arasında toplantılar yapılmaktadır. Böylelikle mağduru ve hizmet verenin bir araya gelerek kendilerini ifade etmesi sağlanmaktadır.

Derneğin çalışanları tarafından mağdurlara adli süreç ile ilgili bilgi verilmektedir ve bu süreçte mağdurun yanında bulunmaktadırlar. Dernekten destek alan kadınların tedbir kararlarının daha hızlı çıkması nedeniyle ceza mahkemesinden hukuk mahkemesine başvuruda buldukları dernek çalışanları tarafından gözlemlenmiştir.

Aile içi şiddet mağdurlarının risk düzeyini belirlemek için hazırlanmış olan DASH formundaki sorular daha önce gerçekleşmiş cinayet vakalarının incelenmesi sonucunda hazırlanmış olan sorulardır. Mağdurun bu sorulara verdiği cevaplarla aslında şiddet uygulayanın niyeti ve şiddet içerikli davranışlara yatkınlığı ortaya çıkmaktadır. Formda yer alan sorular mağdurun risk düzeyinin belirlenmesinde formu dolduran görevliye rehberlik etmektedir. Formun sonunda yer alan profesyonel değerlendirme kısmı formun asıl belirleyici kısmını oluşturmaktadır. Öncesindeki sorular da bu kısmı doldururken ihtiyaç duyulacak bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır. Derneğin bulunduğu bölgede IDVA'lar görev yapmamaktadır. Bu bölge için IDVA'ların görevini bu dernek üstlenmektedir.

Kuzey İrlanda'da Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında aile içi şiddetle ilgili bir protokol bulunmaktadır. Fakat bu protokol iki bakanlık arasındaki sıkıntılardan dolayı çok işlevsel olamamıştır. Daha sonra aile içi şiddet ile ilgili bir eylem planı hazırlanarak çözüm bulunmaya çalışılmış ama bu yöntem de işe yaramamıştır. Bu nedenle buldukları bölgedeki yerel kurumlarla birlikte MARAC modelini kurmaya karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Bunun için ilk olarak bir yönlendirme komitesi oluşturulmuş ve pilot uygulamaya başlanılmıştır. Sonrasındaki süreçte geliştirilerek 2011 yılında Kuzey İrlanda'da MARAC kurulmuştur.

Burada MARAC süreci ilk olarak aile içi şiddet mağdurunun tespit edilmesi ile başlamaktadır. Bu tespit mağdurun başvurusu ile yapılmaktadır. Mağdurlar çoğunlukla önce polisle temas kurmaktadır. Derneğe gelen çoğu vakayı da bu nedenle polis derneğe yönlendirmektedir. Dernek de polisle yakın ilişki içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Polis aile içi şiddet vakası ile karşılaştığında ilk olarak DASH formunu doldurmaktadır. Polisin bu form ile ilgili aldığı eğitim sadece formun nasıl doldurulacağı hakkında değildir. Aynı zamanda risk faktörlerini nasıl belirleyecekleri ile ilgili de eğitim almaktadırlar. Vakanın içinde çocuk olması halinde bu durum da yüksek risk olarak değerlendirilip çocuk hizmetlerine polis tarafından yönlendirme yapılmaktadır. Bu yönlendirmenin yapılması için çocuğun birebir şiddete maruz kalması gerekmemektedir. Çocuğun aile içi şiddetin yaşandığı evde yaşıyor olması sosyal hizmetlere bilgi verilmesi için yeterli görülmektedir. MARAC toplantılarına çocuğun dahil olduğu vakalarda çocuk hizmetlerinden de temsilciler katılmaktadır.

Bir sonraki aşamada her kurum ilgili mağdur ile alakalı kendi araştırmasını yapıp bilgi toplamaktadır. Bu dernek bu araştırma sırasında daha önce mağdurla bir çalışma gerçekleştirip gerçekleştirmediklerine bakarak, başka ne gibi bilgiler elde edebileceklerini değerlendirmektedir. Formun eksik kalan kısımları var ise mağdurla beraber tamamlanmaktadır.

Kuzey İrlanda'da MARAC koordinatörleri polis merkezinde çalışmaktadırlar. Bu koordinatörler ilgili kurumlardan mağdur ile ilgili bilgileri toplayarak MARAC toplantısının düzenlenmesi için gerekli koordinasyonu sağlamakta ve polis tarafından finanse edilmektedirler. Gerçekleştirilen MARAC toplantılarına da polis başkanlık etmektedir.

MARAC toplantısına katılan kurumlar arasında her bir kurumun imzaladığı bilgi paylaşımı anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmaya göre toplantıda konuşulanlar toplantı haricindeki hiç bir kurumla paylaşılmamaktadır. Şiddet uygulayanın hiç bir şekilde MARAC toplantısının yapılacağından ve böyle bir toplantıya konu olduğundan haberi olmamaktadır. Çocuğun vakaya dahil olduğu durumlarda MARAC toplantısına katılmamışsa sosyal hizmet kurumuna da şiddet uygulayana bilgi verebileceği ihtimali düşünülerek bilgi verilmemektedir. Şu ana kadar MARAC toplantıları hakkında bir gizlilik ihlali durumu ile dernek karşılaşmamıştır. Toplantıya katılan kurumlar arasında yapılan bilgi paylaşımları da şifreli olarak elektronik sistem üzerinden yapılmaktadır. Böylelikle mağdurların bilgilerinin gizliliği korunmaktadır.

2.4 Refuge (Kadın Sığınma Evi)

Refuge aile içi şiddet mağdurları kadınlar ve yanlarında bulunan çocuklar için tasarlanmış bir kadın sığınma evidir. Bu merkeze mağdur kadınları polis, sosyal hizmet birimleri ya da mahkemeler yönlendirmektedir. Kuzey İrlanda'da toplan 7 tane bu şekilde tasarlanan ev bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşu tarafından yürütülen bu merkezin 4 tam zamanlı 3 tane de yarı zamanlı çalışanı bulunmaktadır.

Refuge içinde her odasında banyo ve tuvalet bulunan 12 oda ve bu odalardan bağımsız olan 3 ev bulunmaktadır. Bunun haricinde bünyesinde odalarda kalanların kullandığı ortak yaşam alanı, ortak mutfak ve çocuklar için çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Çocuklar için tasarlanmış olan oyun odasında çocuklarla ilgilenmesi için bir çocuk gelişimci de çalışmaktadır. Böylelikle anneleri yanlarında olmadan çocuklar burada vakit geçirebilmektedirler. İki ayrı ortak mutfak bulunmaktadır. Mutfaklardan biri fiziksel engeli olanlara uygun olarak tasarlanmıştır. Kadınların geldikleri sırada ihtiyaç duyabileceği malzemelerin bulunduğu depoları da bulunmaktadır.

Bağımsız olan evlerde çoğunlukla uyum problemi yaşayan, psikolojik rahatsızlıkları olan kadınlar barındırılmaktadır. Ağır psikolojik rahatsızlığı olan kadınlar hastanelerde bulunan yatılı servislere yönlendirilmektedir. Bunun yanı sıra nadiren çocuk sayısının fazla olduğu kadınlar tek kişilik odalara sığamayacakları gerekçesiyle de bu bağımsız evlerde kalabilmektedirler.

Refuge'e gelen aile içi şiddet mağduru kadınların çoğu devletten konut yardımı almaktadır. Bu yardımı almayan kadınların burada kalmak için haftalık 20 sterlin ödeme yapmaları gerekmektedir. Bu parayı ödeyebilecek durumu olmayan kadınlardan en fazla bir ya da iki kadın bu şekilde kuruma kabul edilebilmektedir. Kaldıkları süreçte de maddi imkanı yetersiz olan mağdurlar için derneklerden destek istenmektedir. Kadınların buraya ödedikleri para binanın kirasını karşılamak için harcanmaktadır.

Anneleri ile sığınma evinde kalan çocuklar, 16 yaşına kadar burada kalabilmektedirler. Eğitimlerinin devam etmesi durumunda bu yaş sınırı yükselbilmektedir.

Refuge'ün işleyişinde önem verilen konulardan biri aile içi şiddet mağduru olan kadınların öncelikle kendilerini evlerinde hissetmelerini sağlamaktır. Bunun yanı sıra kadınların sorumluluk bilincini sürdürebilmeleri için geldikleri günden itibaren her birinin sorumlu olduğu belli alanlar ve belli görevleri bulunmaktadır. Kadınlar için burada verilen eğitim ya da iyileştirme çalışmalarının hiç birine katılım zorunlu değildir, gönüllülük esastır. Kadınların burada kaldıkları süreler farklılık gösterdiğinden uzun soluklu programlar yapılamamaktadır.

2.5 Rowan Merkezi (Cinsel Saldırı Sevk Merkezi)

Bu merkeze adını veren Rowan çok zor koşullarda yaşamını sürdürebilen bir ağaç türüdür. Bu bağlamda merkezin ismi cinsel suç mağdurları ile bağlantı kurularak verilmiştir. Merkez tüm Kuzey İrlanda'da her yaş grubu ve cinsiyetten herkese hizmet sağlamaktadır. Merkez 7/24 prensibi ile hizmet vermektedir.

Merkezde adli tıp muayene işlemlerinin yapılması için polis ile birlikte çalışma yürütülmektedir. Merkezde adli tıp, izleme ve cinsel sağlıkla ilgili destek hizmeti cinsel suç mağdurlarına sağlanmaktadır. Merkezde üç muayene odası bulunmaktadır. Bunlardan ikisi yetişkinler, biri çocuklar için kullanılmaktadır. Çocuklar için tasarlanmış olan pediatri bölümüne gelen çocukları bu bölümde çalışan hemşireler karşılamaktadır. Beklemeleri için tasarlanmış bölümde hemşire çocukla beraber beklerken ona neler olduğunu ve neler olacağını anlatmaktadır. Mağduru eğer polis getirmişse bu odada polis de mağdurun isteğine göre bekleyebilmektedir. Bina güvenli olarak tasarlanmıştır.

Merkezde adli tıp muayenesinin yapıldığı odalar kullanılacağı zaman temizlenmekte ve kullanımdan sonra da temizlenerek bir sonraki muayeneye kadar kapalı tutulmaktadır.

Her tür cinsel suç mağduru bu merkeze gelebilmektedir. Kuzey İrlanda'daki mevzuata göre bir suç işlenmesi durumunda, suçlu ile ilgili bilgiye sahip olan herkes bunu polise bildirmek zorundadır. Suçlu ile ilgili bilgiye sahip olunmaması halinde ise suçu bildirme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle merkeze gelen bir mağdur şikayetçi olmak istemiyor ise suçlunun ismini ve bilgilerini paylaşmaması özellikle istenmektedir. Mağdurdan adli muayenede alınan örnekler ileriki süreçte şikayet ile ilgili kararını değiştirme ihtimali düşünülerek 2 yıl boyunca saklanmaktadır. Şikayetçi olmak ile ilgili karar verme hakkı sadece yetişkinler için geçerli bir haktır. Mağdurun çocuk olması halinde bunu bildirmek zorunluluğu vardır.

Mağdur bu merkezdeyken de soruşturma aynı anda yürütülebilmektedir. Mağdurların polis olmadan kendilerinin gelmesi durumunda süreç daha hızlı ilerlemektedir. Bu durumda merkez sadece alınan muayene örneklerini polise sunmaktadır. Burada adli muayene sırasında polis tarafından alınan ifade oldukça sınırlıdır. Daha sonra polis daha detaylı ve uzun süren bir ifade alma işlemi gerçekleştirmektedir. Polisin yapmış olduğu görüşme mahkemede delil olarak kullanılabilir. Fakat mahkemede çocuk ya da yetişkin mağdurun ifadesi tekrar alınmaktadır. Merkezde yapılan görüşme kayıt altına alınmaktadır. Fakat mahkeme ile canlı bağlantı kurulamamaktadır.

Kuzey İrlanda'da çocuk istismarı ya da cinsel saldırı ile ilgili ceza verme oranı oldukça düşüktür. Bu suçtan yargılananların sadece %2'si kadarı ceza almaktadır. Mahkemeler yalnızca güçlü delillerin olduğu durumlarda ceza verebilmektedir. Failin ceza alma olasılığı oldukça düşük olduğundan bu merkezde mağdurun psikolojik sağlığının korunması adına pek çok hizmet verilmektedir. Bunlar;

- Mağduru danışmanlık hizmetlerine yönlendirerek bunun izleme ve takibini sağlamaktadırlar.
- Mağdurun buradaki görevlilerle konuşmak istemesi halinde bu görüşmeyi yapabilecekleri bir telefon hatları bulunmaktadır.
- Tüm mağdurlara cinsel sağlık değerlendirmesi uygulamaktadırlar. Bu değerlendirme için mağdurlar daha sonra gelebilmektedirler. Çünkü cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile ilgili testler hemen saldırının ardından yapılmamaktadır.

- Cinsel saldırı nedeniyle herhangi bir bulaşıcı hastalık kapmış olan mağdurlar ile ilgili bu merkezde çalışmakta olan cinsel sağlık hemşireleri ve doktorlar mağdurlara destek sağlamaktadırlar.

Bu merkezde çocuklar ve yetişkinlere aynı çatı altında hizmet sunulmaktadır. Böylelikle alanında uzman doktorlar da bir arada bulunabilmektedir. Aynı zamanda 15-18 yaş aralığında olan bir çocuğun yalnızca çocuklar için tasarlanmış bir merkezde hizmet almasının sıkıntılı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çocuk ve yetişkinin aynı çatı altında hizmet almasının daha kaliteli sonuçlar doğurduğu merkez çalışanları tarafından gözlemlenmiştir.

Kuzey İrlanda'da halkın güvenliğinin sağlanmasına ilişkin bir birim de bulunmaktadır. Bu alanda cinsel suçlardan ceza almış olan kişilerle beş kişilik bir ekip çalışmaktadır. Sanıklar cezaevinden çıktıktan sonraki süreçlerinde polis, denetimli serbestlik ve içişleri birlikte yürüttükleri çalışmalarla sanıkların olumsuz davranışlarını düzelterek toplum için tehdit oluşturmasını önlemeye çalışmaktadırlar. Aynı zamanda çocuk istismarı alanında, zarar verici cinsel davranış sergileyen çocukların terapi sürecinde ve MARAC sürecinin yönetiminde de görev almaktadırlar.

MARAC toplantısına ilişkin protokol ve gündem toplantıdan bir hafta önce hazırlanmaktadır. Toplantıda görüşülecek dosyalarla ilgili yapılmış olan tüm araştırmaları MARAC koordinatörü bir araya getirmektedir. Eğer aile içi şiddet vakasında çocuk var ise koordinatör çocuk hizmetleri ile iletişime geçerek çocukla ilgili bilgi almaya çalışarak toplantıya katılımlarını istemektedir. Toplantı gündemi bölgedeki güvenlik ve sağlık birimlerine de koordinatör tarafından gönderilmektedir. Buradaki amaç bu birimlerin mağdur, çocuk ya da şiddet uygulayan ile ilgili ellerindeki bilgiye ulaşmaktır. Toplantıdan sonra da aile ve çocukla çalışmalar yürüten sosyal çalışmacılarla toplantıdan çıkan sonucu paylaşmaktadır. Toplantılarda değerlendirilen tüm aileler ile ilgili bilgiler bir veri tabanına yüklenmektedir. Böylece aile ile çalışan sosyal çalışmacılar daha sonra bu bilgilere erişebilmektedirler. Toplantıya ebeler, hemşireler gibi sağlık çalışanları da katılmaktadır. Onlar da 5 yaşın altındaki çocuklar ile ilgili risk değerlendirmesi yapmaktadırlar. Çocuğun gelişimi ile ilgili bir endişe olması durumunda okul hemşireleri de toplantıya katılabilmektedir.

Aile içi şiddetle ilgili 8 Mart 2018 tarihinde yeni başlatılan bir model bulunmaktadır. Bu model ilk olarak İngiltere'de başlatılmış sonrasında Kuzey İrlanda'da uygulamaya başlanmıştır. Bu modelde aile içi şiddet vakalarında şiddet uygulayan tarafın var ise yeni partnerinin bilgilendirilmesi hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. MARAC toplantısında

yeni partnerin şiddet uygulayanın geçmişteki şiddet davranışı ile ilgili bilgilendirmesi kararı alınır ya ilgili görevliler ya da eski partner bu bilgilendirmeyi yapmaktadır.

2.6 Kuzey İrlanda Denetimli Serbestlik Kurumu

Denetimli serbestlik birimi olarak mağdurlarla mahkeme aşamasından sonra çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Mağdurlara yönelik bilgilendirme hizmetleri üç farklı durumda yapılmaktadır. Bunlardan ilki sanığın denetimli serbestlik kapsamında olduğu durumlardır. Bu durumda sanığın takibinin yapılmasının yanı sıra durumu ile ilgili mağdura bilgi verilmektedir. İkinci olarak, sanığın cezaevinde olduğu durumlarda mağdur sanığın cezaevindeki durumu, tahliye tarihi gibi konularda bilgilendirilmektedir. Üçüncü olarak, sanığın psikolojik durumu ile ilgili sıkıntıları varsa ve herhangi bir sağlık kuruluşuna yönlendirilmişse mağdura bu durum ile ilgili de bilgi verilmektedir.

Birimde bir müdür ve iki denetimli serbestlik memuru görev yapmaktadır. Denetimli serbestlik çatısı altında toplam 350 kişi hizmet vermektedir. Birim tüm Kuzey İrlanda'ya hizmet vermektedir ve yılda ortalama 4000 sanık ve 300 mağdurla çalışmaktadır. Bu 300 mağdurun tamamı bilgilendirme hizmeti verilen mağdurlar değildir, denetimli serbestlik kararı verilen mağdurlar da bu sayının içindedir. Denetimli serbestlik olarak mağdurun yararına olabileceğini düşündükleri durumlarda diğer birimlerle de işbirliği yapmaktadırlar.

Denetimli serbestlik biriminin mağdura yaptığı bilgilendirme hizmeti yasal olarak mevzuatta düzenlenmiştir. Sanığın hüküm aldığı süreç de dahil olmak üzere mağdurun farklı aşamalarda sanığın durumu hakkında bilgilendirilmesi yasal olarak zorunludur. Birimin mağdura bilgi verebilmesi için mağdurun sistemlerinde kayıtlı olması gerekmektedir. Sistemde kayıtlı olmayan mağdura herhangi bir bilgilendirme yapılamamaktadır. Denetimli serbestlik görevlileri mağdurlara ulaşarak sisteme kayıt olmaları yönünde onları yönlendirmektedirler. Mağdur sisteme kayıt olduktan sonra da telefon, elektronik posta aracılığı ile ya da yüz yüze görüşme yapılarak mağdura bilgilendirme yapılmaktadır. 6 aydan fazla ceza gerektiren tüm suçlar ve denetimli serbestliğin alanına giren tüm suç gruplarında bu bilgilendirme hizmeti mağdurlara sunulmaktadır.

Denetimli serbestlik birimi olarak her hafta pazartesi günü savcılıktan o haftaki davalar ve mağdurlar ile ilgili bilgiyi almaktadırlar. Sonrasında mağdurlara sisteme kayıt olabilmeleri için doldurmaları gereken formu ve özel hayatın gizliliği ile ilgili bilgilendirmeyi göndermektedirler. Sisteme kayıt için doldurulması gereken formu mağdurlar doldurup posta ile denetimli serbestliğe gönderebilecekleri gibi online olarak da doldurabilmektedirler. Aylık

ortalama 98 tane formu mağdurlara sisteme kayıt olmaları için göndermektedirler. Fakat sisteme kaydolun kişi sayısı aylık ortalama 10-15 ile sınırlı kalmaktadır. Genellikle cinayet, cinsel saldırı ve aile içi şiddet mağdurları gibi daha nitelikli suçların mağdurlarının sisteme kayıt oldukları gözlemlenmiştir.

Mağdur sisteme kayıt olduktan sonra sistem yöneticisi birim çalışanlarına mağdurun bilgilerini iletmektedir. Birim çalışanı mağduru arayarak ne şekilde görüşmek istediğini (telefonda, yüz yüze veya yazışarak) sormaktadır. Mağdurun isteğine göre iletişim kurulup, sanığa verilen cezanın sonuçları ve mağdurun denetimli serbestlik ile işbirliği yapması halinde bunun sonuçlarının neler olacağı hakkında mağdura bilgilendirme yapılmaktadır. Sanığın durumuna bağlı olarak mağdurla bir kez ya da daha fazla temas kurulabilmektedir. Bu bilgilendirme sırasında mağdura destek alabileceği diğer kurum ve kuruluşlara ait adres ve iletişim bilgileri de verilmektedir.

Aile içi şiddet vakalarında mağdurun izni alınarak polise mağdur ile ilgili bilgi verilmektedir. Böylelikle polis birimlerinde toplum güvenliğini sağlamakla yükümlü olan memurlar mağdurla iletişime geçerek mağdurun güvenliğini sağlamaktadırlar.

Cinayet mağdurunun yakınları ile sanığın cezaevinde olmasından dolayı bazen yıllarca irtibata geçilmeyip, cezaevinden çıkış sürecinin yaklaşmasıyla irtibata geçildiği olmaktadır. Bu gibi durumlarda sanığın cezaevinden çıktıktan sonra mağdur yakınları için risk oluşturup oluşturmadığı değerlendirilmektedir. Mağdurun yakınlarına sanığın cezaevinden çıkacağı ay bildirilmekte tam tarih verilmemektedir. Sanığın cezaevinden çıkışının güvenliği ile ilgili bir risk doğurması halinde mağdur yakınına sanık hakkında daha kısıtlı bilgiler verilebilmektedir. Denetimli serbestlik biriminin kendi çalışanları için hazırlamış olduğu raporda sanığın var ise güvenlik endişelerine yer verilmektedir. Bunun yanı sıra mağdur yakınları sanığın cezaevinden çıkışı ile ilgili bilgilendirilmek istemiyorlarsa aynı raporda buna da yer verilmektedir.

Denetimli serbestlikte onarıcı adalet uygulamaları da yürütülmektedir. Bunun için kullandıkları bir özür mektubu bulunmaktadır. Sanığın mağdurdan özür dilemek istediği durumlarda birime özür mektubu göndermektedir. Bu durumda birim çalışanları mağdura özür mektubunu almak isteyip istemediğini sormaktadır. Mağdur mektubu almak isterse denetimli serbestlik bünyesinde mağdura mektup iletilmektedir. Yazılan özür mektubunun içinde mağduru daha çok yıpratabilecek veya üzebilecek içeriklerin olması halinde mektup sanığa gönderilerek düzeltme istenmektedir. Mağdur mektubu istemese de gelen özür mektupları mağdurun ilerleyen süreçte kararını değiştirebilme ihtimaline karşılık denetimli serbestlik bünyesinde saklanmaktadır. Sanığa mektubun mağdura ulaşip ulaşmadığı ile ilgili bilgi

verilmemektedir. Ancak mağdur mektuba cevap vermek isterse sanık mektubunun okunduğunu öğrenmektedir.

Denetimli serbestlik memurları mahkeme öncesinde ve mahkeme sürecinde sanık ile ilgili bir rapor hazırlamaktadırlar. Bu raporun içeriğinde sanığın olay ile ilgili düşünceleri ve raporu hazırlayan memurun sanık hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Bu rapor mahkemeye sunulmakta ve sanığın pişmanlık içeren ifadeleri zaman zaman mahkeme sonucunu etkileyebilmektedir.

Onarıcı adalet uygulamalarında sanığın mağdur farkındalık programını tamamlayabilmesi için bu sürece katılması gerekmektedir. Sonrasında gönüllülüğün esas olduğu ve her iki tarafın zararının giderilmesini amaçlayan bir süreç başlamaktadır. Uzlaşma süreci ceza verildikten sonra işlemektedir. Bu görüşmeyi çoğunlukla mağdurlar talep etmektedir. Sanığın suç işleme nedenini mağdur öğrenmek istemektedir. Bu talep üzerine mağdur ve sanık yüz yüze görüşmektedir. Bu sistemdeki uzlaşmanın amacı daha çok taraflara psikolojik fayda sağlamaktır. Aile içi şiddet vakalarında uzlaşma görüşmesi ya da özür mektubu yöntemleri uygulanmamaktadır.

Kuzey İrlanda'da denetimli serbestliğin resmi olarak bilgilendirme dışında sağladıkları bir destek hizmeti bulunmamaktadır. Fakat belli mağdur gruplarıyla yürüttükleri çalışmalarda mağdurların ihtiyaçlarına bağlı olarak onları danışmanlığa, farklı dernek ve kuruluşlara destek almaları için yönlendirebilmektedirler. Bunun dışında çocuklar da özel destek hizmetlerine veya aileleriyle birlikte aile danışmanlarına yönlendirilebilmektedirler.

Kuzey İrlanda'da MARAC dışında kamuoyunun güvenliğinin sağlanmasına yönelik çok kurumlu bir yapı daha bulunmaktadır. Bu yapı daha çok sanıklarla çalışmakla birlikte mağdur için de risk faktörlerinin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu çok kurumlu yapıya denetimli serbestlik başkanlık etmektedir. Yapılan toplantılara polis ve sosyal hizmetler katılım göstermektedir.

2.7 Adalet Bakanlığı Suç Mağduru ve Tanığı Birimi, Kişilere Karşı Şiddet Birimi

Kuzey İrlanda'nın kendi hükümeti 1999 yılının sonlarında kurulmuştur. Ancak adalet kendi başına bir alan olduğu için adalet ile ilgili yetki 2010 yılında Kuzey İrlanda hükümetine devredilmiştir. Adalet sistemi daha önce İngiltere hükümeti tarafından yönetilmekteymiş. Kuzey İrlanda'da yaşanan terör olayları ile ilgili barış 1997'de sağlanabilmiş.

Kuzey İrlanda'da aile içi şiddet, cinsel şiddet ve istismar stratejisi ile ilgili arka plana bakıldığında 2018 yılı içinde polise 31000 vakanın ihbar edildiği bilgisi edinilmiştir. 2017 yılı

içinde 16000 aile içi şiddet suçu işlenmiştir. Bunların %70'i kadınlara karşı işlenmiştir. Aile içi şiddetle alakalı 7 yıllık bir stratejik planları bulunmaktadır. Bu plan kapsamındaki vizyon aile içi şiddete hiç bir şekilde hoşgörü gösterilemeyeceği yönündedir. Buna bağlı olarak çok kurumlu olarak çalışmaktadırlar. Stratejik plana Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı öncülük etmektedir. Strateji kapsamında yıllık planların belirlendiği beş önemli alan yer almaktadır bunlar;

- Değişiklik yaratılması,
- Önleme ve müdahale,
- Hizmetlerin sağlanması,
- Destek sağlanması,
- Koruma ve destek hizmetleridir.

Yıllık plan kapsamında sanıklarla da problemleri davranışlarını tespit ederek suçun önlenmesine yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmaları henüz adli sürece girmemiş, suç işleme eğilimi olan kişiler için yapmaktadırlar. Son birkaç yıldır yürüttükleri sorun çözme adaleti yaklaşımı ismini verdikleri bir yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımda amaç sadece suçu ele almak değil, suçun işlenmesinin arkasında yatan davranışları belirleyerek suçun önlenmesini sağlamaktır. Mükerrer suçluların olduğunu tespit ettikleri durumlarda bu yaklaşımla bu kişilerin davranışları değiştirmeyi amaçlamışlardır. Bu yaklaşımı geliştirmek için pek çok pilot uygulama gerçekleştirmişlerdir. Bu pilot uygulamalarda kişilerin suçlu davranışları göstermelerinde onların kötü insanlar olmasından çok alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ya da psikolojik sorunlarının olmasının etkili olduğu görülmüştür. Uyuşturucu elde etmek için işlenen basit suçlara bakan mahkemeleri bulunmaktadır. Bu mahkemeler kişileri cezaevine göndermek yerine bağımlılık ile ilgili programlara katılımlarını sağlayarak davranışlarını düzeltmeye çalışmaktadır. Hakimler sadece suçlunun programa katılımını gözlemlemeyip, bunun yanında 2-3 haftada bir sanığı görerek bir değerlendirme yapmaktadırlar. Bu değerlendirme için sanığın haftada bir gönüllü olarak kan testi yaptırması beklenmektedir. Böylece hakim sanığın uyuşturucu kullanımı ile ilgili bilgi sahibi olabilmektedir. Sanığın hakimle belli aralıklarla yüz yüze gelmesinin sanık üzerindeki otoriteyi güçlendirdiği düşünülmektedir. Sanığın katılması öngörülen programa uymaması halinde cezaevine gönderilmektedir. Bu program denetimli serbestlik tarafından pilot uygulama olarak yürütülmektedir. Pilot uygulama kapsamında 50 kişiye yönelik

yürütülmektedir ve 50 kişiye daha uygulanması planlanmaktadır. Bu programın suç oranının düşmesi yönünde faydası olup olmadığı değerlendirilmektedir.

Kuzey İrlanda'da sadece bir bölgede aile içi şiddetle ilgili mahkeme bulunmaktadır. Bu mahkemede tüm aile içi şiddet davaları bir araya getirilmektedir. Ayda iki kez bu davalar görülmektedir. Aile içi şiddetle ilgili de sanığın davranışlarına yönelik bir program yargının denetiminde yürütülmektedir. Bu uygulama da pilot olarak yürütülmektedir. Bu programın amacı da kişinin davranışlarını düzeltmesini sağlamak, aynı suçu işlemesini önlemek ve ceza adalet sistemine aynı kişinin mükerrer olarak gelmesini engellemektir. Bu mahkeme programına ek olarak henüz suç işlememiş ama suç işleme potansiyeli olduğu düşünülen kişilerin davranışlarını değiştirmeye yönelik bir davranış programı yürütülmektedir. Bu programda sağlık ve sosyal hizmet çalışanları görev yapmaktadır. Bu pilot uygulamada 33 kişi yer almaktadır. Fakat programa talep oldukça fazladır bu nedenle 60 kişiyi kapsayacak iki pilot uygulama daha başlatılması planlanmaktadır.

Aile içi şiddet davalarında yaşanan en büyük sıkıntılardan biri sanık ve mağdurun aralarındaki bağdan ötürü mağdurun bir süre sonra şikayetini geri çekmesi durumunda davanın düşmesidir. Bu nedenle aile içi şiddete özel davaların görüldüğü mahkemelerde mağdurların ceza adalet sistemindeki süreci tamamlamaları için onlara destek verilmektedir. Buna bağlı olarak son zamanlarda yürütülen bir uygulamada polis memurları üzerlerinde bir kamera taşımaktadırlar. Mağdur aile içi şiddetle ilgili bir olay için polise gelip ifade verdiğinde o anda polis tarafından bu ifade kayıt altına alınmaktadır. Böylece mağdur sonrasında ifadesini geri çekse bile bu kayıtlar delil olarak kullanılabilir. Polisin üzerinde kamera taşıdığı uygulama Birleşik Krallıkta ve Kuzey İrlanda'da polisin hem kendini korumak hem de delil toplamak için kullandığı bir yöntemdir.

Adalet Bakanlığı olarak son zamanlarda yürüttükleri bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar:

- Aile içi şiddet ve istismarla ilgili bilgi edinme programı: 2018 yılı Mart ayında başlatılmış bir programdır. 16 yaşında üzerinde olup Kuzey İrlanda'da yaşayan kişiler için uygulanan bir programlardır. Bu programın amacı kişinin kendisinin ya da bir yakınının yaşadığı ilişki içinde şiddet ya da istismarla ilgili bir endişesi varsa bu konuda şüphe duyduğu kişi ile ilgili bilgiye ulaşabilmesini sağlamaktır. Bu programda kişiler polise başvurarak endişe duyduğu kişinin geçmişi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir. Bu bilgiler kişi ile ilgili suç detaylarını içermemektedir. Sadece kişinin geçmişte şiddet ya da istismar davranışının olduğu bilgisi verilmektedir. Bu program henüz yasal bir zemine sahip değildir. Hem insan hakları hem de kişisel

verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelere uygun bir şekilde hazırlanmış bir programdır. Programın başlatıldığı tarihten itibaren ilk 9 aylık süreçte toplam 300 başvuru olmuştur. Bu başvuruların 30'una yanıt verilmiştir. Kişiyeye bu bilgilendirme polis tarafından verilmektedir. Risk altında olabileceği bilgisinin verilmesinin yanı sıra kişi ile ilgili güvenlik tedbirleri de alınmaktadır.

- Aile içi şiddet ile ilgili kanun çalışması: Bu çalışmada sadece fiziksel şiddet değil aynı zamanda kontrol edici davranışlar da yer almaktadır. Bu kanun kapsamında halen partner olanlar, eskiden partner olanlar ve aile bireyleri arasındaki şiddet vakaları yer almaktadır. Üzerinde çalışılan bu kanun fiziksel, psikolojik, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddeti içermektedir. Bu kanun kapsamında şiddet uygulayanın gösterdiği davranışın mağdur üzerinde zarara sebep olması gerekmiyor. İleriki süreçte zarara sebep olma ihtimali olan davranışlar da aile içi şiddet olarak kabul edilmektedir.
- Aile içi şiddet cinayetleri ile ilgili de bir inceleme yürütülmektedir. Her yıl ortalama 6 kişi aile içi şiddet sonucu hayatını kaybetmektedir. Bu vakalardan çıkardıkları dersler doğrultusunda hem hizmetlerin geliştirilmesi hem de ölümlerin engellenebilmesi için çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmalar çok kurumlu bir kurul tarafından yapılmaktadır. Cinayetle sonuçlanan aile içi şiddet vakaları tartışılmaktadır. Bu vakaların değerlendirilmesi sonucu bir rapor hazırlanmaktadır. Bu raporda, gerçekleşen cinayetin ne yapılırdı önlenilebileceği hakkında değerlendirmeler yer almaktadır. Bu raporda yer alan değerlendirmelerin yeni yaşanan aile içi şiddet vakalarında uygulanacak yöntemler ve alınabilecek tedbirler ile ilgili ışık tutması amaçlanmaktadır.
- Mağdurlara yönelik danışmanlık destek hizmeti: İngiltere ve Galler'de bağımsız cinsel şiddet danışmanları, bağımsız aile içi şiddet danışmanları ve bağımsız çocuğa karşı şiddet danışmanları mağdurlar adına savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu danışmanlar mağdurlar açısından tek temas noktası gibi faaliyet göstermektedirler. Mağdurlara bilgilendirme yapmaktadırlar, ceza adalet sistemi ile ilgili tavsiyede bulunmaktadırlar, mağdurların ihtiyaçlarını değerlendirerek güvenliğini sağlamaktadırlar, aynı zamanda mağdura yönelik yapılabilecek diğer faaliyetler üzerine değerlendirme yapmaktadırlar. Bu hizmet aile içi şiddet ve cinsel şiddet mağduru kadınlar, çocuklar ve erkeklere sağlanmaktadır. Mağdurun bu hizmetten yararlanması için Kuzey İrlanda'da ikamet etme veya şikayetçi olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Alacakları finans desteğine bağlı olarak 30 tane danışman istihdam etmeyi planlamaktadırlar.

Bunlardan 15'inin polis merkezlerinde geriye kalan 15'inin de sağlık kurumlarında görev alması planlanmaktadır.

- Aile içi Şiddetle ilgili alınan koruyucu tedbirler ve kararlar: Bu kararlar polis ve mahkemeler tarafından alınabilmektedir. Bir Şiddet vakasının gerçekleŐmesi ve mağdur için bu durumun risk teşkil ettiği hallerde bu kararlar alınabilmektedir. Aile içi Şiddet vakalarında ilk olarak polis en fazla 48 saatlik olmak üzere tedbir kararı alabilmektedir. Daha uzun süreli kararlar için mağdurun mahkemeye baŐvurması gerekmektedir. Mahkeme nihai kararı verebilmektedir. Mahkemenin alabileceği koruyucu tedbir kararı da 14-28 gün arasında olabilmektedir. Alınabilecek tedbir kararları arasında uzaklaŐtırma kararı da bulunmaktadır. Bu karar Şiddet uygulayanın evden gönderilmesi ya da belirli bir mesafeye kadar mağdura yaklaŐmaması Şeklinde ıkabilmektedir. Sanığın uzaklaŐtırma kararını ihlal etmesi durumunda 2 aya kadar hapis cezası veya en fazla 5000£ para cezası ile cezalandırılabilir.